

O co walczą herosi naszych czasów?

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Paweł Tarasiewicz, *Bohater a naród*, „Cywilizacja” 2010, nr 35, s. 49.
- Źródło: Tomasz Błaszczuk, *Filozofia egzystencjalna Alberta Camusa*, t. 6, „Studia Europaea Gnesnensia” ” 2012, s. 167–183.
- Źródło: Anna Mieszkowska, *Prawdziwa historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2014.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*, Warszawa 2011.
- Źródło: Tomasz Raczek, *Karuzela z herosami. Męski świat w 57 odsłonach*, Warszawa 2011.
- Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Bohater*, [w:] tegoż, *Poezje*, wybór K. Wyka, Warszawa 1977.
- Źródło: Paul Johnson, *Bohaterowie*, tłum. A. Maziarska, J. Maziarski, Warszawa 2009, s. 317.

O co walczą herosi naszych czasów?

Francisco de Zurbarán, *Herkules walczący z lwem nemejskim*, 1634
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Motyw heroicznej walki od wieków jest obecny w literaturze. Odnajdziemy go w mitologicznych opowieściach o herosach i w średniowiecznych eposach rycerskich opiewających dokonania rycerzy. Czy ich motywacje znacznie różniły się od tych, w imię których do walki stają herosi naszych czasów?

Twoje cele

- Poznasz wybrane sylwetki bohaterów naszych czasów.
- Poznasz wartości, o które walczą współcześni herosi.
- Dokonasz analizy i interpretacji utworów poetyckich, w których występuje motyw heroicznej walki.

Przeczytaj

Kim są herosi?

Posąg Heraklesa, Luwr, Paryż

Źródło: François Joseph Bosio - Urban, Wikimedia Commons,
licencja: CC BY-SA 3.0.

Heros jest obdarzony wyjątkowymi cechami naturalnymi i podziwiany przez tłumy ze względu na swoje liczne uzdolnienia. To silna i wyrazista indywidualność, stojąca ponad prawem, oryginalna i wyjątkowa. Siła herosa wywołuje skrajne emocje, jest on wielbiony, traktowany jak idol, jak również prześladowany, kiedy nie spełnia oczekiwań.

Paweł Tarasiewicz

Bohater a naród

[...] Osobowość bohatera kształtują sytuacje graniczne, w których zwykły człowiek nie potrafi zachować się nietypowo, paradoksalnie lub nie jest zdolny

ryzykować. [...] Cechy wyróżniające bohatera tylko pozornie są czymś zwyczajnym. Krótko ujmując to stare powiedzenie o jego zdolnościach, na które pracuje się latami. Są to wiedza (mądrość), odwaga, wola i milczenie (samodyscyplina). Paul Johnson w książce pt. *Bohaterowie* [...] dostrzega cztery główne wyróżniki współczesnego bohatera. „Pierwszym - jego zdaniem - jest absolutna niezależność umysłu, wynikająca ze zdolności do samodzielnych przemyśleń i ze sceptycyzmu w stosunku do wszelkich utartych poglądów. Po drugie - w ślad za niezależnym myśleniem powinno iść zdecydowanie i konsekwentne działanie. Po trzecie - odrzucanie wszystkiego, co narzucają nam media, jeśli człowiek ma przekonanie, że postępuje słusznie. I wreszcie na koniec, osobista odwaga okazywana zawsze i we wszystkim, bez względu na możliwe konsekwencje”.

[...] istota bohaterstwa jest bardzo złożona. Wydaje się jednak, że poszczególne cechy bohatera ogniskują się wokół trzech zasadniczych ośrodków, którymi są: osobowe kwalifikacje bohaterskiego podmiotu, specyfika dokonanych przez niego czynów, oraz uznanie w oczach opinii publicznej. [...] Tradycja, według której o heroizmie decydują osobowe walory bohatera, sięga korzeniami starożytnej Grecji. Antyczny heros nie tylko posiada nadludzkie zdolności, moc i odwagę, lecz nadto jest szczególnie miłowany przez bogów, którzy często obdarowują go nieśmiertelnością. Z tych też racji jest powszechnie uważany za kogoś pośredniego między bogami i ludźmi. Na osobowych zaletach koncentruje się również etymologia polskiej nazwy **bohater**, która odsyła do perskiego źródłosłowa *bahadur*, oznaczającego dzielnego szermierza lub zapaśnika. Podobny kierunek myślenia znajduje swój wyraz w potocznym rozumieniu bohatera jako człowieka odznaczającego się szczególnym męstwem, odwagą i gotowością poświęcenia własnego szczęścia dla szczęścia innych.

Źródło: Paweł Tarasiewicz, *Bohater a naród*, „Cywilizacja” 2010, nr 35, s. 49.

Herosi w różnych epokach

Zmieniają się epoki, styl życia, technologia, ale herosi pozostają. Literatura przetwarza wzory antyczne, tworząc bohaterów kolejnych epok. W średniowieczu był to rycerz bez skazy (Zawisza Czarny) broniący religii, władcy i honoru, w renesansie szlachcic – sarmata, w romantyzmie buntownik – powstaniec (*Grażyna*, *Konrad Wallenrod*). Na homerowym ideale herosa oparł konstrukcję postaci literackich Henryk Sienkiewicz. Bohaterowie *Trylogii* reprezentują typowe cechy żołnierza i patrioty, wyróżnia ich odwaga, poświęcenie, siła i oddanie ojczyźnie. Na początku XIX stulecia literatura opisuje wybitnych wodzów na tle wielkich, ważnych dla narodu bitew. Popularna staje się legenda księcia Józefa Poniatowskiego poległego pod Lipskiem w 1813 roku. Literatura czasów wojny opiewa bezimiennych bohaterów (*Pieśń o żołnierzach z Westerplatte*), którzy oddają życie za wolność i ojczyznę. Herosi naszych czasów walczą w imię określonej ideologii, o dobro drugiego człowieka, o praworządność i prawdę. Z narażeniem życia stawiają czoła przemocy i korupcji. Ich działań nie determinuje przeznaczenie czy pragnienie sławy, lecz poczucie sprawiedliwości, wolność, dobro ludzkości. W kulturze masowej herosi są demitologizowani. To postacie z całą paletą wad, stojące przed trudnymi wyborami, a nawet cierpiące z powodu posiadanej mocy.

Protest w obronie wartości

Jeden ze współczesnych przykładów heroizmu został opisany w *Małej Apokalipsie* Tadeusza Konwickiego. Główny bohater, który jest pisarzem, dokonuje aktu **samospalenia**, sprzeciwiając się w ten sposób przyłączeniu Polski do Związku Radzieckiego. Ten jakże odważny, ale i dramatyczny gest ma służyć nie tylko ocaleniu narodu, ale i wolności jako wartości ponadczasowej i uniwersalnej:

☞ Tadeusz Konwicki

Mała Apokalipsa

Jestem wolny. Jestem jednym z niewielu ludzi wolnych w tym kraju przeźroczyściego zniewolenia. Zniewolenia pokrytego niechlujnie lakierem nowoczesności. Walczyłem długo i bezkrwawo o tę marną wolność osobistą. Walczyłem o moją wolność z pokusami, z ambicjami i z głodami, które wszystkich gnają na oślep ku rzeźniom. Ku niby nowoczesnym rzeźniom godności ludzkiej, honoru i czegoś tam jeszcze, o czym dawno zapomnieliśmy.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*, Warszawa 2011.

Spółczesność, w którym żyje bohater *Małej Apokalipsy*, zostało pozbawione możliwości wyboru, a co za tym idzie – wolności. Bohater, poświęcając samego siebie, wyraża sprzeciw wobec powszechnej zgody na utratę wolności, ale i innych wartości, takich jak dobro i prawda – ich rozmycie się uważa za zagładę narodu:

☞ Tadeusz Konwicki

Mała Apokalipsa

Za oknem moje miasto pod chmurą jak stara szerniała tapeta. Miasto, do którego zapędziło mnie przeznaczenie z mojego własnego miasta, co go już nie pamiętam i coraz rzadziej snię. Los mnie przegnał tylko kilkaset kilometrów, ale oddalił od niespełnionej egzystencji o całą wieczność reinkarnacji. To miasto jest stolicą narodu, który wyparowuje w nicość.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*, Warszawa 2011.

Słownik

heroizm

(łac. *heros* - półbóg, bohater) – bohaterstwo, męstwo, dzielność

samospalenie

Samobójstwo przez spalenie się żywcem, popełniane najczęściej na znak protestu; pierwszy udokumentowany akt samospalenia na tle politycznym w Europie wydarzył się na ziemiach polskich pod zaborem rosyjskim w 1841 roku; osoby, które decydują się na tak desperacki krok, kierują się przyczynami altruistycznymi - chcą zmienić rzeczywistość; w tym celu zostawiają przesłanie dla otoczenia

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z wierszem K.K. Baczyńskiego i na jego podstawie wybierz poprawną informację.

” Krzysztof Kamil Baczyński

Bohater

Za to i rycerz nie lada gwałtownik,
lecz ów, co czeka.

C.K. Norwid

On w wielości stoi pośród rzeczy,
które rosną w potwornej przemianie,
pośród roślin przezroczystych mieczy,
pośród zwierząt, ludzi, a poznanie
będzie obce mu, by trudniej było
wielość formy połączyć w miłość.
Więc się mienić będą i brunatnieć
z złotych formach dojrzałe oczy,
to obłoki będą dnem się toczyć,
dnem tych spojrzeń, by nie było łatwiej
snów od ludzi, kamieni od rąk
porozróżniać, a gradu od trąb.
A ten, który przeciw niemu zawoła
o swej sile i wstrząśnie owadem
wszechmałości - przejdzie w apostoła,
przemartwiały swej słabości jadem,
i ze strachu potęgę głoszący
w pięści zmienić chce gwiazdy i słońce.
On w wielości stoi. Wśród kaskady
tryskającej mleczem i tonami,
a nie spadnie, choć poryty gradem,

i nie wiedząc, gdzie koniec - nie skłamię.

Ani w bojach zjednoczy się w ogień,

ani w ludziach nie przystanie - z trwogi.

I nie wiedząc - choć otchłań zobaczy,

i nie wierząc w wiarę, która depcze,

czuciem światła łącząc przez powietrze

tak gwiazdami i łzami zapłacze.

Ręce prosto kładąc w tęczę tonu

sklepi ziemię z niebem na kształt domu.

Będzie człowiek w ludziach, zieleń w ziemi

nad wiekami trwający ciemnemi.

28 | 42 r.

Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Bohater*, [w:] tegoż, *Poezje*, wybór K. Wyka, Warszawa 1977.

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z poniższym fragmentem tekstu i na jego podstawie podaj cztery główne cechy, które powinien posiadać współczesny bohater.

” Paul Johnson

Bohaterowie

Po czym można poznać dzisiejszych bohaterów? Dostrzegam cztery główne wyróżniki. Pierwszym jest absolutna niezależność umysłu, wynikająca ze zdolności do samodzielnych przemyśleń i sceptycyzmu w stosunku do wszelkich utartych poglądów. Po drugie - w ślad za niezależnym myśleniem powinno iść zdecydowane i konsekwentne działanie. Po trzecie - odrzucanie wszystkiego, co narzucają nam media, jeśli człowiek ma przekonanie, że postępuje słusznie.

I wreszcie na koniec, osobista odwaga okazywana zawsze i we wszystkim, bez względu na możliwe konsekwencje. Historia uczy nas, a mogę to także poprzeć własnym doświadczeniem, że odwagi nie da się niczym zastąpić. Jest najlepszą i najszlachetniejszą ze wszystkich cech, a także niezbywalnym elementem heroizmu w jego najrozmaitszych przejawach.

Źródło: Paul Johnson, *Bohaterowie*, tłum. A. Maziarska, J. Maziarski, Warszawa 2009, s. 317.

Wyjaśnij, na czym polega bohaterstwo himalaistów, o których opowiada autor poniższego tekstu.

” Tomasz Raczek

Karuzela z herosami. Męski świat w 57 odsłonach

Kiedyś prowadziłem program telewizyjny poświęcony wyprawie Jerzego Kukuczki w Himalaje. Telewizja sponsorowała tę wyprawę, dlatego jej uczestnicy prezentowani byli na antenie, zanim jeszcze wyruszyli w góry. Powstało wielkie rozbudzające wyobraźnię show. Kukuczkę traktowano wtedy w podobny sposób jak teraz Adama Małysza: uczyniono zeń bohatera i wzór do naśladowania. Oprócz niego w programie wystąpiło wielu znawców tematu, ale najlepiej zapamiętałem Krzysztofa Wielickiego: człowieka skromnego, uporządkowanego i zdecydowanego. On też chodził w Himalaje, też miał wiele sukcesów i był już międzynarodową gwiazdą himalaistyki, ale wtedy zajął miejsce z boku, żeby nie odejmować blasku swemu przyjacielowi. Kiedy Kukuczka wyruszył w góry, śledziłem codzienne relacje, pragnąc by ten nasz wspólny program przyniósł mu szczęście. Wszystko poszło dobrze: zdobył co chciał i wrócił bezpiecznie do domu. Kilka lat później nie miał już tyle szczęścia: dołączył do długiej listy tych, którzy zginęli w Himalajach. Ilekroć potem przypomiinałem sobie wypowiedzi jego albo Wandy Rutkiewicz, uderzała mnie ich wymowa: z biegiem lat oddalali się od codziennych realiów, wyznaczali sobie coraz trudniejsze zadania, jakby chcieli zbadać, gdzie przebiega granica między odwagą a samounicestwieniem. Nie rozumiałem tego. Co takiego jest w górach, że himalaiści nie tylko nie boją się w nich ginąć, ale prawie tego chcą? Czułem, że nikt nie wytłumaczy mi tego lepiej niż Krzysztof Wielicki.

Ćwiczenie 8

Często mianem *herosów*, *bohaterów* nazywani są sportowcy – czy zgadzasz się z tym określeniem? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Dla nauczyciela

Autor: Małgorzata Kosińska-Pułka

Przedmiot: Język polski

Temat: O co walczą herosi naszych czasów?

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pozna wybrane sylwetki bohaterów naszych czasów;
- rozpozna wartości, o które walczą współcześni herosi;
- zanalizuje i zinterpretuje utwory poetyckie, w których - funkcjonuje motyw heroicznej walki.

Strategie nauczania

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania

- metoda pogładowa;
- rozmowa kontrolowana;
- metoda ćwiczeń przedmiotowych;
- praca z tekstem literackim.

Formy zajęć

- praca indywidualna,
- praca w grupach,
- praca całego zespołu klasowego,
- analizowanie tekstów,
- samokształcenie.

Środki dydaktyczne

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica/ kartka papieru, pisak/kreda;
- karta pracy.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

1. Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. W obu uczestnicy zajęć opracowują odpowiedzi na pytania:
 - Grupa pierwsza: Dlaczego ludzie się kłócą?
 - Grupa druga: Czy wojna jest klótnią?
2. Uczniowie wymieniają się uwagami i odpowiedziami na postawione przez nauczyciela na początku lekcji pytania.
3. Przedstawienie celu zajęć i podanie tematu.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel przydziela grupom uczniów wiersze. Grupie pierwszej wiersz Jana Lechonia, a grupie drugiej wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Oba teksty znajdują się w e-materiałach.
2. Uczniowie (grupa pierwsza) zapoznają się z umieszczonym w e-materiałach wierszem Jana Lechonia, rozpoznają w nim środki stylistyczne, przy pomocy których wyrażono emocje związane z postawą bohatera. Na podstawie treści wiersza Jana Lechonia określają prawdziwość stwierdzeń dotyczących jego wymowy.
3. Uczniowie (grupa druga) zapoznają się z umieszczonym w e-materiałach wierszem Krzysztofa Kamila Baczyńskiego i na jego podstawie łączą w pary fragmenty wiersza

z obrazami poetyckimi, które zawiera tekst. Dobierają cytaty do sformułowań:

- Wyzwanie bohatera – odróżnić dobro od zła.
 - Strach narzędziem wroga bohatera.
 - Czyny bohatera mają sens, dają nadzieję.
 - Bohater zrobi wszystko, by odzyskać dom.
4. Wybrani uczniowie z obu grup prezentują swoje realizacje zadania na forum całego zespołu.
 5. Uczniowie zapoznają się z fragmentem tekstu Paula Johnsona *Bohaterowie* i na jego podstawie podają główne cechy, którymi powinien odznaczać się bohater współczesności.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie zapoznają się z fragmentem tekstu Tomasza Raczka *Karuzela z herosami. Męski świat w 57 odsłonach* i rozwiązują dołączone do niego zadania.

KARTA PRACY

Tomaz Raczek

Karuzela z herosami. Męski świat w 57 odsłonach

Kiedyś prowadziłem program telewizyjny poświęcony wyprawie Jerzego Kukuczki w Himalaje. Telewizja sponsorowała tę wyprawę, dlatego jej uczestnicy prezentowani byli na antenie, zanim jeszcze wyruszyli w góry. Powstało wielkie rozbudzające wyobraźnię show. Kukuczkę traktowano wtedy w podobny sposób jak teraz Adama Małysza: uczyniono zeń bohatera i wzór do naśladowania. Oprócz niego w programie wystąpiło wielu znawców tematu, ale najlepiej zapamiętałem Krzysztofa Wielickiego: człowieka skromnego, uporządkowanego i zdecydowanego. On też chodził w Himalaje, też miał wiele sukcesów i był już międzynarodową gwiazdą himalaistyki, ale wtedy zajął miejsce z boku, żeby nie odejmować blasku swemu przyjacielowi. Kiedy Kukuczka wyruszył w góry, śledziłem codzienne relacje, pragnąc, by ten nasz wspólny program przyniósł mu szczęście. Wszystko poszło dobrze: zdobył, co chciał i wrócił bezpiecznie do domu. Kilka lat później nie miał już tyle szczęścia: dołączył do długiej listy tych, którzy zginęli w Himalajach. Ilekroć potem przypomi nałem sobie wypowiedzi jego albo Wandy

Rutkiewicz, uderzała mnie ich wymowa: z biegiem lat oddalali się od codziennych realiów, wyznaczyli sobie coraz trudniejsze zadania, jakby chcieli zbadać, gdzie przebiega granica między odwagą a samounicestwieniem. Nie rozumiałem tego. Co takiego jest w górach, że himalaiści nie tylko nie boją się w nich ginąć, ale prawie tego chcą?

Źródło: Tomasz Raczek, *Karuzela z herosami. Męski świat w 57 odstępach*, Warszawa 2011.

1. Bohaterowie wymieniani przez autora związani są

- A. z literaturą.
- B. ze sportem.
- C. z polityką.
- D. ze sztuką.

2. Co wyróżniało zachowanie Krzysztofa Wielickiego? Zaznacz poprawną odpowiedź.

- A. przebojowość
- B. osiągnięcia
- C. ciekawość
- D. dystans

3. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Media wykreowały Jerzy Kukuczkę na bohatera godnego naśladowania.	P	F
2.	Bohaterstwo Jerzego Kukuczki nie zostało skomentowane w mediach.	P	F
3.	Media ukazują prawdziwe i wszystkie powody wypraw w Himalaje.	P	F

5. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Zdaniem autora himalaiści wyznaczyli granice odwagi i zatracenia.	P	F
2.	Zdaniem autora himalaiści przyczynili się do poznania tajemnic gór.	P	F
3.	Zdaniem autora himalaiści są w stanie poświęcić życie dla zdobycia gór.	P	F

6. Co łączy uczestników wszystkich wypraw w Himalaje? Podaj dwa podobieństwa.

1.
2.

7. Często mianem herosów, bohaterów nazywani są sportowcy – czy zgadzasz się z tym określeniem? Uzasadnij swoją odpowiedź dwoma argumentami.

.....

Zadanie domowe

Nauczyciel formułuje polecenie pracy domowej.

1. Na podstawie wybranych reportaży lub innych dokumentów scharakteryzuj postać, która twoim zdaniem mogłaby stanowić wzór do naśladowania z powodu dowiedzionego przez nią bohaterstwa.
2. Poszukaj w twoim otoczeniu człowieka, który przeżył jakąś sytuację wymagającą dzielności, i przeprowadź z tą osobą wywiad o bohaterstwie. Napisz też przemówienie na jej cześć.

Materiały pomocnicze

- *Słownik terminów literackich* pod redakcją Michał Głowiński, Teresa Kostkiewiczowa, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński, Wrocław 2002 r.
- Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński, *Zarys teorii literatury*, Warszawa 1975 r.
- Wybrane reportaże o wyprawach w Himalaje
- *Stroiciel Himalajów (Piano to Zanskar)* film z 2018 roku w reżyserii Michała Sulimy

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie na podstawie filmu mogą napisać artykuł naukowy lub popularnonaukowy o współczesnym rozumieniu bohaterstwa XXI wieku.